

Filipíny, ostrov CEBU – země a lidé

Moje cesta na Filipíny trvala 14 dní, z toho jsem plně dva dny strávil na cestě. Všechny moje poznatky se týkají ostrova CEBU, který leží uprostřed filipínského souostroví. Na ostrově žije asi 9 milionů lidí. Když jsem se ptal, kolik z toho žije v hlavním městě ostrova (jmenuje se také Cebu), nedostal jsem odpověď. Možná nejsou hranice města ani přesně vymezeny. Městu dominují dva mezinárodní hotely, které v noci září do dálky. Je tu také velké obchodní středisko a pak jakási „vládní čtvrť“ s moderní architekturou (viděl jsem ji jen z dálky). Ve středu města je také nepřilíš rozlehlý park a tržiště. Je to jediné místo, kde jsou chodníky; večer se tu dokonce „běhá pro zdraví“ v nepřilíš čistém vzduchu¹. Městská veřejná doprava tu neexistuje a na hlavních tazích jsou chronické zácpy – i v noci. Jinak se zástavba skládá z jednopatrových domků, které na periférii přecházejí v chatrče kryté vlnitým plechem. Děti z těchto příměstských slumů žebrají mezi stojícími auty, což je prý oficiálně zakázané.

Příroda a zemědělství

Reliéf ostrova CEBU je poměrně plochý; při cestě z „metropole“ ostrova do města Daanbantayan² jsme přejížděli jakousi vrchovinu. Skoro všude rostly kokosové palmy, mezitím se objevovala pole cukrové třtiny, což je zde zřejmě hlavní kulturní plodina (na okraji Cebu je velký cukrovar). Třtinové plantáže se obdělávají pomocí traktorů, třtina se ale prý sklízí ručně. Jiné plodiny jsem tu na poli neviděl. Půda je zřejmě velmi úrodná, hluboká černozem (asi sopečného původu).

Roste tu také bambus a v ústí řek a potoků jsou mangrové porosty, která jsou přizpůsobeny kolísání hladiny. Něco jako les (prales) se tu prý nevyskytuje, ani tu nežijí divoká zvířata. Potulují se tu vyhublí psi, kteří se chovají mírumilovně³, sem tam tu běhá drůbež, ve stínu kokosových palm se pasou malé kozičky nebo vychrtlé krávy⁴. Zeleninové zahrádky jsem tu příliš neviděl; nejběžnějším ovocem jsou banány (existují 2 druhy, malé a velké). Jako vzácná specialita se tu prodávají po jednotlivých kusech jablka. Důležitou složkou potravy je rýže, která se zřejmě dováží z jiných filipínských ostrovů.

Vedle školy, kterou jsem navštívil, byla louka na které poletovali motýli s bílými tečkami na křídlech (připomínají naše „pávi oka“, která pamatuji z dětství).

Při sklizni kokosových ořechů je nutno vyšplhat na kmen, který je asi 4 m vysoký. Takovéhoho lezce jsem neviděl; uvnitř kokosových hájů byly někde vysoké ploty, majitel si to zřejmě hlídal.

Podnebí, čas

Filipíny se nacházejí na okraji tropického pásma, na úrovni jižní Číny, na sever od Nové Guiney. Časový posun proti střední Evropě je 6 (v létě 7) hodin. Po přeletu domů jsem se stále budil jednu hodinu po půlnoci. Místo čtyř ročních období mají na ostrově jen dvě: léto a období dešťů. S oblékáním to mají Filipínci jednoduché – jako boty stačí vietnamky, asi jim stačí jedny či dvojce šaty (o které se ale velice dobře starají). V listopadu, kdy jsem tam pobýval, bylo horko (25-30°C) i v noci, přes poledne se na slunci nedalo vydržet. Voda u

¹ Když jsem o tom mluvil v hotelu s jedním Američanem, říkal, je nyní čistota vzduchu mnohem lepší, než bývala dříve; vláda dělá co může, aby se situace zlepšila

² Lze psát také jako Daan Bantayan, což znamená „strážní věž“

³ Jeden takový pes mě navštěvoval na zahrádce hotelu a za tu dobu jsem se s ním spřátelil

⁴ Prý se nedojí

pobřeží byla velmi slaná a k večeru byla až nepříjemně horká. Zažil jsem tam asi 2 deštivé dny, jinak bylo horko. Slunce zapadalo kolem sedmé hodiny, ráno kolem pěti hodin už bylo světlo.

Obyvatelstvo

Filipínci jsou proti Evropanům menší postavy, snědé pleti a štíhlí; otlé lidi jsem tam skoro neviděl. Etnicky asi patří patrně k Malajcům. Vyskytují se tam i lidé evropské fyziognomie (asi potomci Španělů) a narazil jsem tam (na jednom parkovišti) také na autobus migrujících dělníků, mezi nimiž byli černoši. Filipíny jsou přelidněné a vláda se prý snaží omezit přírůstek obyvatel. To zřejmě naráží na nesouhlas představitelů katolické církve, která tu dominuje. Filipínci přijali katolickou víru od svých prvotních podmanitelů – Španělů. Ze španělštiny pochází také řada místních názvů. Dnes tu však vládne (vedle četných místních jazyků) – angličtina. Existuje také oficiální státní jazyk – filipínština. Tu však používají jen lidé v okolí Manily a děti se jí učí ve škole (na středním stupni). Studenti jsou ve škole nabádáni, aby mluvili anglicky.

Měl jsem pocit, že jsou tu lidé bystří a přátelší. V jednom obchodě se smíšeným zbožím (něco jako drogerie a lékárna) jsem naznačil, že mám potíže s uchem, a paní ihned věděla co chci – tampóny na vytírání ucha. Pití alkoholu či kouření jsem tam snad ani neviděl, ani případy agresivního chování. Na hodině angličtiny, kterou jsem navštívil⁵ říkala paní učitelka, že Filipíнец má v duši pocit štěstí a úsměv na rtech.... Také na hlavní silnici, která je jakousi životní tepnou, bylo vidět vzájemnou toleranci; řidič našeho mikrobuse troubil preventivně při každém předjíždění – ať už šlo o školní děti, jiné vozidlo nebo slepici. Něco takového jako „piráta silnic“ by si tu člověk ani neuměl představit.

Vzdělání, politika, kultura

Ve školství, na základním a středním stupni (highschool) jednoznačně dominují ženy. Na škole *Bateria High School*, kterou jsem navštívil, učily výhradně ženy. Škola ale podléhá vyšší školské instituci v městě Cebu, učitelé jsou pravidelně školeni a musí podávat různá hlášení. Asi 2/3 studentů byly dívky. Žáci, resp. studenti nosí stejnokroje – chlapi černé kalhoty a bílou košili, dívky mají šaty v různých barvách. Škola nezabezpečuje stravování; výuka je proto rozdělena do dvou bloků aby mohli jít žáci přes poledne domů na oběd. Školy musí být proto nedaleko jejich domovů (*walking distance*). Silnici lemují kolem poledne dívky jsou v barevných šatech; chlapi jsou mezi nimi skoro neviditelní.

Během rozhovorů se svými filipínskými přáteli jsem nabyl dojmu, že důvěřují svým představitelům a jsou hrdí na svou zemi a její historii. Národním hrdinou je bojovník, který zabil španělského mořeplavce (Magaljenše?). Zatímco ve školství dominují ženy, v politice patrně dominují spíše muži – viděl jsem plakát se zvolenými zastupiteli a byli to jen muži (jinak měly nedávno Filipíny za premiérku ženu – Aquinovou). Zdá se, že ženy hrají v rodinách důležitou roli, rozhodně nejsou utlačované. Vše tu vypadá velmi vyrovnaně a mírumilovně. V poměrně malých obydlích (asi 5x5 m) žije několik generací pohromadě.

Důležitou roli zřejmě hraje náboženství a lidové tradice – festival masek apod. Některé z těchto tradic jsou křesťanského původu, jiné pocházejí ještě z „předšpanělského“ období. Populární jsou tu zřejmě také různé sportovní soutěže. V oblasti zábavy tu zřejmě působí nejvíce americká kultura. Nedaleko hotelu, kde jsem bydlel, se konaly dlouho do noci diskotéky. Nedaleko bylo mezi palmami hřiště na košíkovou a u silnice internetová herna. V době školních přestávek byla tato herna plná chlapců, kteří se kolektivně bavili u obrazovek počítačů (já jsem si tam s určitými potížemi vybavoval korespondenci).

⁵ Srvn. FilipínyI

Životní podmínky – bydlení, práce

Původní domy jsou postaveny z místních materiálů – ze dřeva a z bambusu. Domy jsou na kůlech asi 1m nad zemí, neboť půda bývá někdy zaplavována mořem nebo monsunovými dešti. Novější domy jsou často betonové nebo mají betonová jádra, která jsou připojena na vodu, elektřinu a patrně také kanalizaci. Veřejná správa velmi dbá na čistotu prostředí. Nikde jsem neviděl skládky odpadků a také moře je čisté⁶. Elektrický rozvod je venkovní a to i ve městech – tam je na sloupech neuvěřitelná spleť drátů. Ve vodovodu je voda užitková s nízkým tlakem – automatické pračky se tu (pokud vím) nepoužívají. Pitná voda se distribuuje ve velkých (asi 5 l) plastových lahvích. Napětí je 220V jako u nás, ale konektory (zástrčky) mají jiný tvar – dva pásy (I I) bez zemního vodiče. V hotelu a bytech jsou splachovací záchody trochu odlišného typu než u nás – člověk sedí nad napuštěnou mísou a její obsah se pak vypustí. Lidé se tu hodně sprchují.

Důležitou roli hrají klimatizace a ventilátory, které jsou standardním vybavením luxusnějších bytů a hotelových pokojů.

Moji přátelé bydlí v obci Tapilon, na samé špici ostrova CEBU. Jejich zděný domek stojí přímo na kamenitém břehu, od moře je oddělen dvěma hrázemi. Na dvorku stojí dřevěná zahradní besídka, kde rodina stoluje a odpočívá, děti tu hrají různé hry. I tato besídka má zvednutou podlahu ze štípaného bambusu; asi nějaká vlna doletí až sem. Na dvorku je také studna, kde se bere užitková voda. Jak vypadá vnitřní zařízení domku nevím; venku je všechno čisté a úpravné. Žijí tu společně 3 generace; ve vedlejším domku bydlí příbuzní a obě rodiny žijí zřejmě v úzkém společenství.

Bylo vždy mým ideálem bydlet na břehu jezera či řeky, abych si mohl každé ráno zaplavat. Zde lidé tuto možnost mají, ale kupodivu ji nevyužívají. Snad ani neumějí plavat. Děti se jen brouzdají na břehu, plavat jsem je neviděl.⁷ Břeh tu byl skalnatý a do vody mě to příliš nelákalo.

Tradičním zaměstnáním Filipínců byl (vedle zemědělství) rybolov. S tím souvisí i tradiční stavba lodí. Dnes tam mají sídlo i velké mezinárodní firmy (např. *ON Semiconductors*, která působí i u nás, v Rožnově pod Radhoštěm), které zřejmě využívají zdejší levnou pracovní sílu. Hodně lidí pracuje zřejmě ve službách, obchodu a dopravě. Turistický ruch není (naštěstí!) příliš rozvinut.

Jedno odpoledne jsem se zúčastnil výletu rybářskou lodí na ostrov Mala Pasqua⁸, kde je pláž s luxusními domy a kam směřují zahraniční turisté. Hlavní atrakcí je potápění. Byla to štíhlá dřevěná loď poháněná naftovým motorem. Stabilitu zajišťovaly bambusové plováky, které klouzaly po vodě. Ulovené ryby se tu uchovávají v polystyrénových boxech obložené ledem. Loď byla také vybavena olejovou lampou.

Na pláži tohoto luxusního areálu jsem viděl tradiční stavbu lodí. Kostra lodi se skládá z trámů, které do sebe přesně zapadají, plášť je rovněž dřevěný, vypadá jako z překližky. Stavitelé nepoužívají žádný plán či náčrt, všechno mají v hlavě.

Strava

Zdá se, že hlavními složkami stravy Filipínců jsou ryby a rýže. Rýže se dělá mnoha způsoby, zpravidla se něčím ochucuje, např. smaženou cibulí. Ryby se buď opékají, grilují, nebo se vaří a podávají v jakési polévce (i s kostmi)⁹. Chlebem se tu rozumí různé druhy pečiva, které se pečou v malých pekárnách; jeden kus pečiva stojí asi 5 pesos (2,50 Kč). Zeleniny jsem tu

⁶ Jen jednou jsem pozoroval u břehu jakési znečištění

⁷ Plavce jsem neviděl ani u hotelu, kde jsem bydlel, lidé se tu jen brouzdali ve vodě a lovíli raky; nevím jak to dělají – krabi se před lidmi hbitě schovávají do písku (viděl jsem to na vlastní oči).

⁸ Španělsky „nešťastné vánoce“

⁹ Asi něco jako maďarské „haláslé“

mnoho neviděl. Nejběžnějším ovocem jsou banány (viz výše), konzumuje se také obsah kokosových ořechů – kokosové mléko, máslo). Citrusové plody jsou zde poměrně vzácné, jablka se prodávají po kusech.

Bydlel jsem v malém *hotelu Skip's*, který založil jeden Američan se svou filipínskou manželkou; ta po jeho smrti hotel spravuje. Byl tu poměrně velký výběr jídel (snídaňové a obědové menu). Většina jídel obsahovala rýži a sázená vejce; byly tu i kukuřičné placky a kousky vepřového masa. K pití servírovali čaj, jinak se pil džus, voda nebo káva. Jednou jsem objednal pro své přátele láhev vína, což je tu zřejmě neobvyklé. S otvíráním láhve si nevěděli rady.

Jídla připravovala a servírovala asi 15letá dívka, dcera majitelky. Když jsem přicházel ráno do jídelny, její bratr tam žehlil. Střídali se tu zahraniční hosté; někdy jsem tu byl úplně sám. Jedno jídlo stálo asi 120 pesos (60 Kč).

Doprava

Silnice je tu zřejmě osou společenského života. Je betonová, bez krajnic¹⁰. Sinice je lemována nízkými domky se zahrádkami, v některých z nich jsou krámky, bufety či (zahradní) restaurace. Kolem silnice si hrají děti (i s míčem), běhají tu slepice a psi, někde jsem zahlédl i kozy a krávu. Je tu celá hierarchie dopravních prostředků – bicykly, bicykly s vozíkem¹¹, motocykly (které vozí zpravidla 2 pasažéry), motorové „trojkolky“ – motocykly se zastřešenou sajdkárou pro 4 lidi¹². Do vyšší kategorie patří tzv. „jeepneys“ – malé autobusy původně přestavěné z amerických vojenských „džípů“, které se tu staly jakýmsi národním vozidlem. Jsou nápadně vyzdobené, sedí se po stranách „korby“ a strop je nízký. Jeepneys bere pasažéry po cestě a jízdné vybírá průvodčí, který stojí vzadu na schůdkkách. Lístky se nevydávají, jízdné má jakousi smlouvenou hodnotu.

Já sám jsem cestoval jednou na motocyklu „ve třech“ a byla to cesta hrůzy – svoje dlouhé nohy jsem stěží udržel na stupátkách. Obvykle jsem cestoval na motorové trojkolce; tam jsem se stěží nasoukal do sajdkáry a obsadil jsem dvě místa. Ještě těžší bylo vylézt ven. Jednou jsem se (v doprovodu známého) odvážil jet na kole, které nemělo brzdu a nešly přehazovat rychlosti. Raději jsem s kopce a do kopce šlapal pěšky.

Po ostrově jezdí také standardní „linkové“ autobusy, které staví ve všech zastávkách. Nejsou prý příliš rychlé; já jsem je neokusil. Vrcholem dopravní pyramidy jsou klimatizované mikrobusey pro cca 12 lidí (Filipínci jsou štíhlí). Ty jsou nejrychlejší, jedou asi 60 km hod. Žádné dopravní značky jsem tu neviděl, pouze v některých místech (hlavně u škol) je cedule „Slow down!“, čili „Zpomal!“. Jiný jazyk než angličtina se tu (v psané podobě) nepoužívá.

Obdivoval jsem řidiče mikrobuse, který musí stále sledovat dění na silnici a troubením předcházet možné kolizi, ať už jde o jiné vozidlo, dítě, psa nebo kuře. Dopravní nehodu jsem tam nikde neviděl, policie se objevuje vzácně.

Ve městě Cebu není hromadná doprava a jsou tu neustálé zácpy. Na letiště je možno se dostat jedině taxíkem. Zdá se, že jsou tu dopravci, včetně taxikářů poctiví. Asi půlhodinová cesta na letiště stála 140 pesos, tj. asi 70 Kč.

Lékařská péče

Před koncem pobytu mě začalo bolet nepříjemně ucho a museli mě odvézt na pohotovost. Byli velmi milí – mladá lékařka a 2 muži – asistenti. Změřili mi tlak, podívali se do ucha a předepsali antibiotiku. Za prohlídku jsem platil 50 pesos (25 Kč), za léky daleko víc – asi 400 našich korun.

¹⁰ Pouze v jednom úseku u města Daanbantayan byla hladká asfaltová silnice a vybíralo se tam mýtné.

¹¹ Vlastně kolo se sajdkárou – „pedalcab“. Ty jezdí hlavně ve městě.

¹² Toto populární vozidlo uveze tedy 6 lidí; viděl jsem ale případ, kdy mladí lidé jeli i na střeše sajdkáry.

Obrázky z Filipín, ostrov Cebu

Pictures from Cebu

Na rybářském člunu (Z výletu na ostrov Malopasqua)
On the trawler (voyage to Malopasqua island)

Stavba člunů na ostrově Malopasqua
Building boats on Malopasqua

Návštěva na Bateria High School : beseda s členkou učitelského sboru
Visit at Bateria High School: chat with a staff member

Uvítání na Bateria High School: Ochutnávání domácích specialit
Welcoming at school: Tasting local specialties

V zahradní besídce, Tapon, Daanbantayan
In an alcove; Dublin family

Ulice v obci Tapon, ostrov Cebu
A street in Tapon, Daanbantayan

Děti nesou z kopců dřevo na topení
Carrying firewood from the hills

Koupání v ústí řeky, v pozadí pobřežní mangrové porosty. Tapilon
Bathing in the river mouth; a mangrove swamp in the background

Porost na ostrově Cebu, Tapilon
The Cebuan vegetation

Rodina na motocyklu. Tapilon
A family on the motorbike

Tradiční domky v obci Tapilon, Cebu (na stěně volební plakát)
Traditional huts in Tapilon; a voting poster

Háj kokosových palm s kozou / *Coconut palms, a goat*

Domek v obci Tapon, banánovník
A cottage in Tapon

Rybářské čluny na pobřeží, v pozadí ostrov
Trawlers on the coast

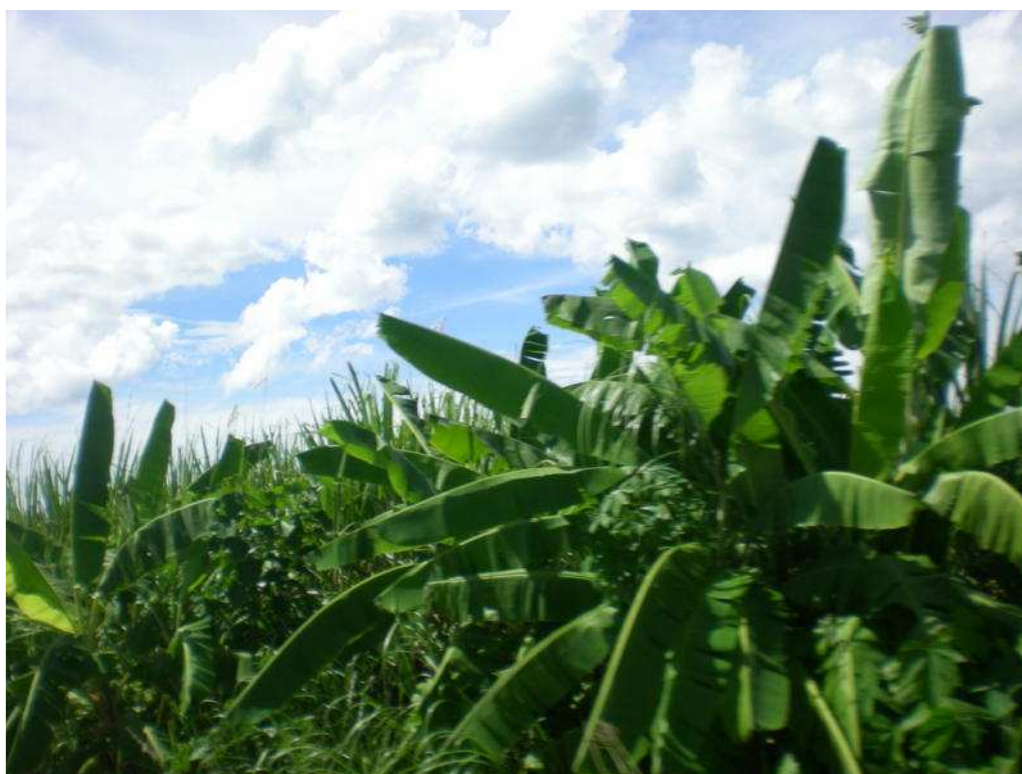
Přístaviště
Landing place (wharf)

Přívěsný vozík (sajda) motocyklu
The sidecar of a motor-cab (tricycle)

Pole cukrové třtiny (fotografováno z vozidla)
A sugar cane field (taken from a jeepney)

Banánovníky
Banana plants

Na verandě „Skip´s Hotel“
At Skip´s Hotel, Daanbantayan

Snímky z listopadu a prosince 2010
Pictures taken in November and December 2010, by: Estrella Dublin